

KIJKWIJZER: THUISTAAL IN EEN KRACHTIGE LEEROMGEVING

Kleuterklas

Naar: Bultynck, K., Sierens, S., Slembrouck, S., Van Avermaet, P. & M. Verhelst (2008), *Vooronderzoek m.b.t. de plaats van de thuistalen van de allochtone kinderen binnen onderwijs en opvang in vier scholen van het project 'Thuis taal op school'*. Gent: Steunpunt Diversiteit en Leren & Leuven: Centrum voor Taal & Onderwijs.

Gebaseerd op: Verhelst, M. & K. Van den Branden (1999), *OBSERVEREN in KLEUTERKLASSEN. Indicatoren voor krachtige leeromgevingen voor taalvaardigheidsonderwijs*. Leuven: Steunpunt NT2.

Herwerkt door: Ria Carette en Evita Willaert

VEILIG KLASKLIMAAT	Voorbeelden/specificaties	Specifiek toegespitst op thuis taal/thuiscultuur	Doe ik dit al? (evt. andere voorbeelden)	Leerkrachten- competenties?
Klasinrichting/opstelling				
1. Wat hangt aan de muren? Ligt in de klas?	• Elementen uit of verwijzingen naar leefwereld van de kinderen: knuffels, foto's, ... • Werkjes van kinderen hangen in de klas en weerspiegelen diversiteit	Ik zorg ervoor dat de thuiscultuur en de thuis taal zichtbaar aanwezig zijn in de klas.		
2. Klasopstelling.	Klassiek, blokken, u-vorm, groepen en hoeken, ...			
3. Hoeken.	• Poppenhoek, leeshoek, luisterhoek, computerhoek, constructiehoek, stempelhoek, ... • Is aanwezig, en min of meer	• Is er (in de hoeken) anderstalig materiaal aanwezig? Boekjes, cd's, liedjes,... in andere talen.		

	afgescheiden zodat kinderen bijv. rustig kunnen in een boekje kijken	Ik moedig kinderen aan om te kiezen voor materiaal in hun thuistaal of andere talen.		
Klasmanagement				
4. Duidelijke afspraken, doelgericht.	- Qua tijd, ruimte, orde, taakuitvoering: kinderen weten wat van hen verwacht wordt, lopen niet verloren - Rode draad is zichtbaar (niet van de hak op de tak)	Ik zet de thuistaal in ter verduidelijking van instructies.		
5. Structurele elementen om zelfredzaamheid te bevorderen.	- Visuele ondersteuning, bijv. pictogrammen, gebruiksaanwijzingen, keuze en takenborden, materiaal op oog- en handhoogte van kinderen - Dit alles zodat kinderen weten wanneer en waar ze wat moeten doen, wat ze nodig hebben, waar ze het kunnen vinden	- Ik gebruik de thuistaal in visuele ondersteuning. - Ik zet de thuistaal in om zelfredzaamheid van kinderen te bevorderen.		
6. Krijgen kinderen keuzes aangeboden in <u>wat</u> ze mogen/moeten ?	- Zinvol alternatief voor kinderen die niet aan centrale activiteit deelnemen - Bieden hoeken voldoende relevante prikkels?	Ik geef kleuters de keuze / moedig ze aan om iets te kiezen in hun thuistaal of andere talen?		
7. Wordt er gewerkt in kleine groepjes?		Ik stimuleer hierbij overleg/interactie/uitleg/hulp in eigen taal?		
Welbevinden				
8. Ik zorg voor welbevinden	Op gelijke hoogte gaan zitten, kind op	Ik gebruik woordjes in		

en een veiligheidsgevoel.	schoot nemen, knipogen, oogcontact,...	de thuistaal om een kind te troosten, op het gemak te stellen, te begroeten, ... • Ik laat interactie in de thuistaal toe bij informele momenten tussen kinderen (bijv. bij uiten van gevoelens, bij vrije spelmomenten). • Wij zingen en beluisteren ook liedjes in de eigen taal van de kinderen.		
9. Ik verhoog het competentiegevoel van de kinderen.	• Niet enkel talige feedback • Bijv. ook door houding/mimiek van de leerkracht	• Ik bekrachtig de eigen taal van de kinderen. • Ik bekrachtig wat de kinderen meebrengen vanuit hun thuiscultuur.		
10. Positieve omgang van kinderen met elkaar bevorderen.	• Permanente aandacht voor: naar elkaar luisteren, onderhandelen met elkaar, aandacht hebben voor verschillen, elkaar ruimte bieden voor eigen inbreng • Impulsiviteit van /monopoliseren door sterkere kinderen onderdrukken, beurten/aandacht verdeeld over alle kinderen	Ik stimuleer waardering en bewondering voor de thuistaal of het gebruik van andere talen door de kinderen.		
11. Ik stigmatiseer zwakkere kinderen niet.	Aanhalen op negatieve manier van aspecten zoals taalachterstand, etnische achtergrond,	Ik let erop het gebruik van de thuistaal niet als negatief te		

	...	stigmatiseren.		
12. Ik zet aan tot initiatief.	Mogen kleuters zelf iets uitproberen, mag er al eens iets misgaan?	• Laat jij kinderen toe zelf iets uit te proberen in hun thuistaal? • En mag er hierbij al eens iets misgaan (bijv. controle)?		
Talig klimaat – globaal over de taken heen				
13. Ik reageer (globaal) positief op de thuistaal van de kinderen.	• Actief • Passief	• Ik stimuleer het gebruik van de thuistaal tussen kleuters <u>expliciet</u> op bepaalde momenten / tijdens bepaalde onderdelen van taken. • Ik stimuleer het gebruik van de thuistaal door aan kinderen te vragen hoe ze een woord in hun eigen taal noemen, door een voorbeeld van iets te laten geven in de thuistaal. • Ik vertaal Nederlandse woorden soms in de thuistaal om een voorwerp of begrip duidelijk te maken. • Ik pik in op wat door een kind in de thuistaal wordt aangebracht, ik negeer deze input niet. • Ik laat interactie tussen kleuters in de thuistaal toe en		

		ga hier niet expliciet tegen in.		
14. Ik verplicht kinderen niet om te spreken.	• Geen systemen van voorzegggen of laten herhalen. • Geen pijnlijke stiltes laten vallen.			
15. Niet te veel nadruk op taalcorrectheid, de boodschap wordt centraal gesteld.	Het communicatieproces wordt niet afgeremd door opmerkingen over taalcorrectheid, uitspraak	Ik ga in eerste instantie in op / ik beoordeel uitingen in de thuistaal vanuit de boodschap, niet vanuit de gebruikte taal.		
BETEKENISVOLLE TAKEN				
De taken				
16. Authentieke, functionele, betekenisvolle taken.		Ik bied taken aan waarin de thuistaal of andere talen functioneel worden ingezet (bijv. bij vrij spel in poppenhoek).		
17. Proactief én reactief elementen van diversiteit in de taken incorporeren.	• Dingen van thuis laten meebrengen. • Ervaringen en meningen van kinderen betrekken. • Kinderen inbreng geven in een thema.	• Ik stimuleer inbreng in de thuistaal of andere talen in een taak (bijv. ik laat dingen in de thuistaal of andere talen van thuis uit meebrengen). • Ik doe iets met dingen die kinderen uit hun thuiscultuur meebrengen. • Ik zet taken in met als doel talensensibilisering		

		(bijv. ik laat kinderen aanvoelen hoe het voelt om een taal te horen die je niet kent).		
Motivatie en betrokkenheid				
18. Uitdagende motiverende leeromgeving en taken die kinderen gelegenheid geven om te oefenen, dingen te doen.	• Sluiten de activiteiten aan bij de interesses van de kleuter? Zijn ze betrokken? • Wordt het leren steeds gekoppeld aan dingen 'doen'?	Ik kies taken die aansluiten bij de thuiscultuur / gebruik maken van de thuistaal van het kind om de motivatie te verhogen.		
19. Ik zorg ervoor dat <u>alle</u> kinderen gemotiveerd blijven.	Alle vormen van positieve aandacht, ook fysiek	Ik geef leerlingen positieve aandacht wanneer ze hun thuis taal gebruiken.		
Kansen voor rijk taalaanbod en taalproductie/interactie				
20. Natuurlijk, kwalitatief, rijk en functioneel taalaanbod van de leerkracht.	• Taalaanbod dat natuurlijkerwijze uit de taak voortvloeit. • Spreektaal, geen schrijftaalwoorden, geen geforceerde woordenschat. • Geen babytalk, niet alle moeilijke woorden weglaten. • Niet te veel woorden die kinderen niet echt nodig hebben. Geen 'woordenschatlijstjes' rond 1 thema.	Is er in mijn klas ook taalaanbod in de thuistaal of andere talen?		
21. Veel variatie in taalaanbod.	Verhalen, instructies, liedjes, rijmpjes, poppenkast, spelletjes, andere gesprekspartners, allerhande boekjes om in te kijken, ...	• In de klas zingen en beluisteren we ook liedjes in andere talen, spelen we spelletjes in andere talen, lezen we boekjes in andere talen.		

		Ik zet ouders in om in hun thuistaal een verhaal te komen vertellen, iets te demonstreren, muziek te maken,...		
22. Principe van taalaanbod de hele dag	De kleuterleid(st)er verwoordt elke handeling die hij/zij en de kleuters stellen, plakt begrippen op gezichtsuitdrukkingen, verwoordt niet-talige vragen (ook bij instructies voor het verlaten van de klas, jas aandoen, ...).	Ik laat toe dat kinderen in hun thuistaal communiceren om doorheen de dag hun zelfredzaamheid te bevorderen.		
23. De leerkracht stimuleert interactie in <u>klassikale interactie</u> .	- De leerkracht biedt veel kansen tot interactie: open vragen, vragen naar meningen en ervaringen, reacties uitlokken via foute veronderstellingen, geen 'invulzinnnetjes', ... - De leerkracht bouwt voort op talige productie of niet-talige reacties. - De leerkracht verbindt een reactie van de ene leerling met een reactie van een andere.	Ik bouw ook verder op / verbind ook talige productie van kleuters in hun thuistaal.		
24. De leerkracht stimuleert interactie tussen de kleuters.	De leerkracht schept kansen voor kinderen om te overleggen, ervaringen en meningen te verwoorden, elkaar uitleg geven, vragen te stellen, in interactie gaan (cf. ook volgend punt).	Ik laat toe dat kleuters dit ook in hun thuistaal doen.		

Werkvormen				
25. Werkvormen die actieve leerhouding stimuleren en kinderen verantwoordelijk maken voor hun eigen leren.	De leerkracht laat kinderen in duo's of groepjes werken en organiseert het zo dat de samenwerking en interactie bevorderd wordt, dus niet overwegend klassikale/individuele opdrachten.	• Ik stel groepjes niet steeds met opzet taalheterogeen samen. • Ik stel ook met opzet taalhomogene groepjes samen. • Ik voorzie werkvormen die aanleiding geven tot interactie in de thuistaal.		
26. De leerkracht zet tijdens groepswork telkens aan tot interactie.	De leerkracht biedt ondersteuning binnen de groepjes.	• Tijdens groepswork zet ik kleuters aan tot interactie in de thuistaal. • Tijdens groepswork laat ik de thuistaal toe • Tijdens groepswork sanctioneer ik het gebruik van de thuistaal niet.		
27. Bewust heterogeen samenstellen van groepjes		Ik stel groepjes soms bewust homogeen samen op basis van de thuistaal, bijv. om het veiligheidsgevoel te bevorderen		
GERICHTE ONDERSTEUNING				
28. De leerkracht is alert voor wat kinderen doen en		Ik ga als leerkracht evenzeer in op wat kleuters zeggen in hun		

zeggen en pikt daarop in.		thuis taal.		
29. De leerkracht gaat in op problemen die kinderen signaleren, doet zelf pogingen om problemen van kinderen met de taak op te sporen.		Ik ga als leerkracht evenzeer in op vragen of signalen van kleuters in hun thuis taal.		
30. Kinderen krijgen de kans om zelf oplossing te zoeken, de leerkracht ondersteunt via hints, vragen, hardop reflecteren.		De thuis taal mag hierin voor mij ook een functie vervullen.		
31. De leerkracht controleert het begrip van kinderen en herfraseert uitingen, onderhandelt over de betekenis en/of maakt zichzelf met handen en voeten duidelijk.		• Ik zet de thuis taal in om begrip van kinderen te controleren (bijv. 'hoe zeg je dat in je eigen taal?'). • Ik herfraseer ook uitingen van kleuters in hun thuis taal.		
32. De leerkracht voorziet ankers waaraan taal kan worden vast gehangen.	Taal vasthangen aan handelingen, aan visuele, tactiele, auditieve ervaringen, aan taalaanbod dat kleuters al begrijpen, aan eerdere ervaringen.	• Ik maak zelf gebruik van de thuis taal om mezelf duidelijk te maken.		
33. De leerkracht ondersteunt kinderen in het uiten van een	Onaffe boodschappen ontrafelen, betekenisonderhandeling, herformuleren, verwoorden van niet-talige reacties.	• Ik probeer ook (onaffe) uitingen van kleuters in hun thuis taal te ontrafelen.		

boodschap.		• In betekenisonderhandelings wordt ook gebruik gemaakt van de thuistaal van de kleuters.		
34. De leerkracht corrigeert taalfouten op een positieve manier.	Herformuleren, aanvullen, aandacht blijft bij de boodschap.	• Ik ga in eerste instantie in op / ik beoordeel uitingen in de thuistaal vanuit de boodschap, niet vanuit de gebruikte taal. • Ik herformuleer (delen van) uitingen in de thuistaal.		